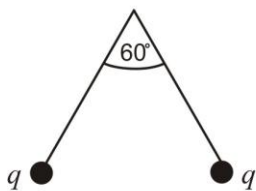

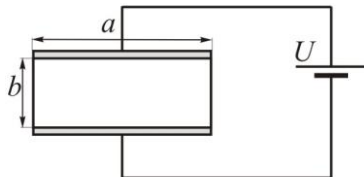

ЗАДАЦИ

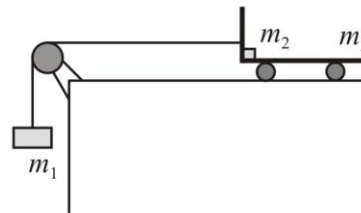
- Две исте куглице једнаких маса и количина наелектрисања, обешене су у вакууму о лаке неистегљиве и непроводне нити једнаких дужина као што је приказано на слици 1. Угао између нити је $\alpha = 60^\circ$. Уколико се куглице ставе у диелектрик, релативне диелектричне константе ϵ_r и густине ρ_d , угао које нити заклапају се не промени. Одредити густину материјала ρ_k од ког су направљене куглице.
- У цеви облика квадрa и дужине $l = 1.5\text{ m}$ загрева се вода у проточном бојлеру. Димензије унутрашњег попречног пресека ове цеви су $a = 20\text{ cm}$ и $b = 2\text{ cm}$ (сл. 2). Горња и доња страна (димензија l и a) су од метала, док су бочне направљене од непроводног материјала занемарљиве дебљине. Колики је напон U између страна, ако цев загреје $V = 800\text{ l}$ за 2 h , од температуре $t_1 = 20^\circ\text{C}$ до $t_2 = 50^\circ\text{C}$? Густина, специфична топлота и специфична отпорност воде износе, $\rho_v = 1000\text{ kg/m}^3$, $c = 4200\text{ J/kg}^\circ\text{C}$ и $\rho = 10\Omega\text{m}$. Занемарити све губитке енергије.
- На колицима масе $m_3 = 4\text{ kg}$ и дужине $l = 50\text{ cm}$ се налази мала цигла масе $m_2 = 2\text{ kg}$. Колица су неистегљивим концем везана за тег масе $m_1 = 6\text{ kg}$ преко котура. Почетни распоред тела је приказан на слици 3. Цигла са колица склизне након $t = 1.2\text{ s}$ од почетка кретања. Одредити коефицијент трења између колица и цигле, ако су сва остала трења занемарљива.
- Одредити положај свих ликова који се формирају у систему равних огледала приказаном на слици 4. Ликове уцртати на приложеном папиру тако да се види у пресеку којих линија се налазе сви ликови оба краја предмета (видети пример у углу на радном листу).

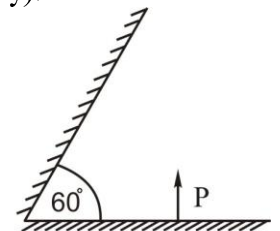
Слика 1

Слика 2

Слика 3

Слика 4

- На опругу крутости k , окачени су тегови различитих маса. За сваки тег мерено је три пута време потребно да тег направи 10 осцилација (сматрати да је осциловање хармонијско). Подаци добијени мерењем дати су у табели.

$m\text{ [kg]}$	45	50	55	60	65	70
$t\text{ [s]}$	6.3	6.6	7.2	7.4	7.7	8.3
	6.2	6.8	7.0	7.4	7.8	8.1
	6.2	6.7	7.0	7.4	8.0	8.1

Одредити:

- крутост опруге,
- средње вредности измерених времена (t) и апсолутне грешке измерених времена (Δt) и записати их исправно.

Времена су мерена помоћу хронометра чија је вредност најмањег подеока износила 0.1 s .

Напомене: Сва решења детаљно објаснити!

Сваки задатак носи по 20 поена.

Задатке припремила: Биљана Радиша, Физички факултет, Београд

Рецензент: Проф. др Маја Стојановић, ПМФ, Нови Сад

Председник комисије: Проф. др Мићо Митровић, Физички факултет, Београд

Свим такмичарима желимо успешан рад!

**VIII
РАЗРЕД**

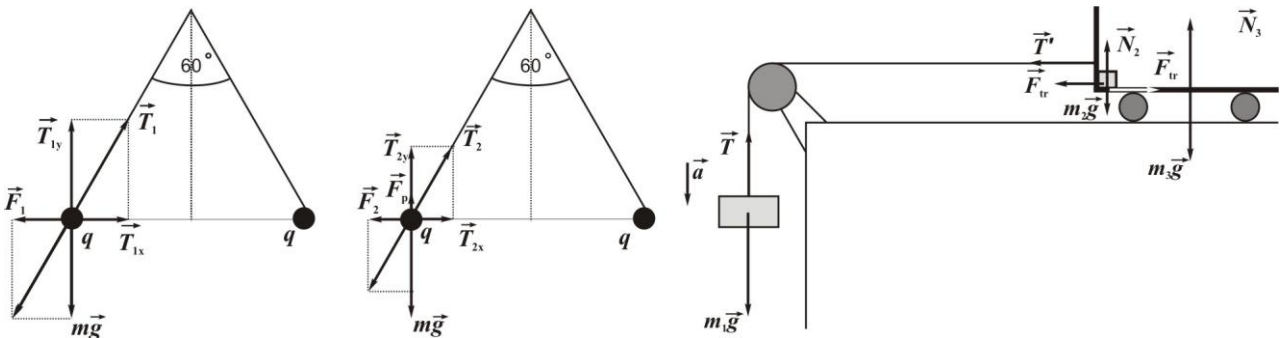
Друштво физичара Србије
Министарство просвете, науке и технолошког развоја
Републике Србије
Решења задатака за VIII разред

ДРЖАВНИ НИВО
18.04.2015.

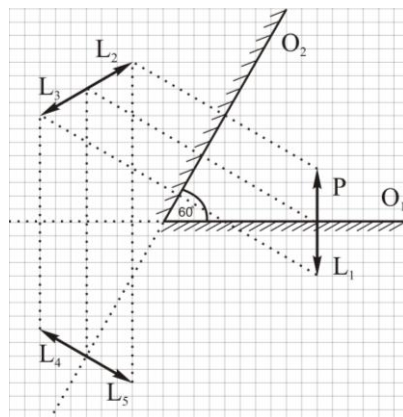
1. Из сличности троуглова за угао 60° , у првом случају је $mg = T_{1y} = T_1 \sqrt{3}/2$ [2], $F_1 = T_{1x} = T_1/2$ [2]. Одавде се добија $F_1 = mg/\sqrt{3}$ [1]. У другом случају имамо $mg = F_p + T_{2y} = F_p + T_2 \sqrt{3}/2$ [3], $F_2 = T_{2x} = T_2/2$ [3], $F_2 = F_1/\epsilon_r$ [1]. Одавде се добија $mg = F_p + F_2 \sqrt{3} = F_p + F_1 \sqrt{3}/\epsilon_r$, односно $mg = F_p + mg/\epsilon_r$ [2]. Коришћењем везе између густине и масе добија се $\rho_k V g (\frac{\epsilon_r - 1}{\epsilon_r}) = \rho_d V g$ [4], тј. $\rho_k = \frac{\epsilon_r}{\epsilon_r - 1} \rho_d$ [2].

2. Укупна количина топлоте потребна да се загреје вода је $Q = mc\Delta T = \rho_v V c \Delta T$ [7]. Снага која се ослободи протицањем струје кроз воду $P = \frac{U^2}{R} = \frac{U^2 al}{\rho b}$ [7]. Коришћењем везе између снаге и количине топлоте добија се $Q = Pt = \frac{U^2 al}{\rho b} t$ [3]. Одавде је $U = \sqrt{\frac{Q \rho b}{alt}} = \sqrt{\rho_v V c \Delta T \frac{\rho b}{alt}} \approx 96.6 \text{ V}$ [2+1].

3. Цигла се у односу на подлогу стола креће улево $m_2 a_2 = F_{fr} = \mu m_2 g$ [2], одавде је убрзање цигле $a_2 = \mu g$ [1]. Пошто је $T = T'$, једначина кретања тега је $m_1 a = m_1 g - T$ [3], а колица $m_3 a = T - F_{fr}$ [3]. Из претходних једначина добија се $a = \frac{g(m_1 - \mu m_2)}{m_1 + m_3}$ [3]. Цигла пређе пут $l = \frac{1}{2} a t^2 - \frac{1}{2} a_2 t^2 = \frac{1}{2} t^2 (a - \mu g)$ [3] и одавде је $a = \frac{2l}{t^2} + \mu g$ [1]. Изједначавањем једначина за убрзање $\mu = \frac{m_1 g t^2 - 2l(m_1 + m_3)}{g t^2 (m_1 + m_2 + m_3)} \approx 0.44$ [3+1].

4. Величине ликова су исте као и величина предмета. Вишеструком рефлексијом добија се положај ликова као што је приказано на слици. За сваки од ликова дати [4] поена. Објашњење: L_1 је лик предмета у O_1 , а L_2 у O_2 . L_3 је лик лика L_1 у O_2 (или лика L_4 у O_1), L_4 је лик лика L_3 у O_1 (или лика L_5 у O_2), L_5 је лик лика L_4 у O_2 или лика L_2 у O_1 .

**ТАКМИЧЕЊЕ ИЗ ФИЗИКЕ УЧЕНИКА ОСНОВНИХ ШКОЛА
ШКОЛСКЕ 2014/2015. ГОДИНЕ.**

5. а) **1. начин:** Из једначине $T = 2\pi\sqrt{\frac{m}{k}}$, односно $T^2 = 4\pi^2 \frac{m}{k}$ видимо да је коефицијент правца посматране зависности $a = 4\pi^2 / k$. Одавде имамо да је $k = 4\pi^2 / a$ [2]. Добијена вредност коефицијента правца са графика је $a = \frac{T_2^2 - T_1^2}{m_2 - m_1} = \frac{0.63s^2 - 0.41s^2}{66.8g - 46.8g} = 0.011 s^2/g$ [1+3]. Крутост опруге је $k \approx 3.58 N/m$ [1]. **2. начин:** Из графика зависности

периода осциловања од $m^{1/2}$, коефицијент правца је $d = 2\pi / \sqrt{k}$, па је $k = 4\pi^2 / d^2$ [2]. У овом случају вредности за масу се морају прерачунати (табела). Вредност коефицијента правца је

$$d = \frac{T_2 - T_1}{\sqrt{m_2} - \sqrt{m_1}} = \frac{0.80s - 0.65s}{8.24g^{1/2} - 6.90g^{1/2}} \approx 0.112 s/g^{1/2} [1+3].$$

Крутост опруге у овом случају је $k \approx 3.14 N/m$ [1].

б) У табели су дате израчунате средње вредности мереног времена, грешке, као и вредности периода осциловања. Дати по **0.5** бодова за правилно израчунату и заокружену сваку средњу вредност и њену грешку. За сваки T и T^2 или T и $m^{1/2}$ по **0.2** бода. График **4.6** бодова.

$m \cdot 10^{-3} \text{ kg}$	45	50	55	60	65	70
Δt	6.3	6.6	7.2	7.4	7.7	8.3
	6.2	6.8	7.0	7.4	7.8	8.1
	6.2	6.7	7.0	7.4	8.0	8.1
t_s	6.23	6.70	7.07	7.40	7.83	8.17
	6.2	6.7	7.1	7.4	7.8	8.2
Δt	0.1	0.1	0.2	0.1	0.2	0.2
$T = \frac{t_s}{n}$	0.623	0.670	0.707	0.740	0.783	0.820
	0.62	0.67	0.71	0.74	0.78	0.82
T^2	0.388	0.449	0.499	0.548	0.614	0.667
	0.39	0.45	0.50	0.55	0.61	0.67
$\sqrt{m} \cdot 10^{-3} \text{ kg}^{1/2}$	6.708	7.071	7.416	7.746	8.062	8.367

Напомене везано за начин бодовања:

Негативни поени за график, између осталог за:

- Координатне осе треба цртати по ивицама милиметарског папира -0.2
- Без наслова -0.2 (наслов није $y = f(x)$)
- Лоша размера -0.2 (график заузима мање од 1/4 простора папира)
- Осе нису обележене и недостају јединице -0.2
- Унете су мерене бројне вредности на осе -0.2
- Ако 1. и 2. изабрана тачка није између 1. и 2. односно претпоследње и последње експерименталне -0.5
- Изабране тачке нису у мереном опсегу -0.5
- Лоша размера подеока -0.2 (1 mm на милиметарском папиру може да одговара ... 0.05; 0.1; 0.2; 0.4; 0.5; 1; 2; 4; 5; 10 ... јединица величине која се приказује)

Негативни поени за рачун, између осталог за:

- Лоша размера – за коефицијент правца 50% предвиђених бодова
- Ако нису изабране добре тачке са графика – за тражене величине 50% предвиђених бодова

Коришћење експерименталних тачака уместо тачака са графика не доноси поене, осим поена за линеаризацију.

ТАКМИЧЕЊЕ ИЗ ФИЗИКЕ УЧЕНИКА ОСНОВНИХ ШКОЛА
ШКОЛСКЕ 2014/2015. ГОДИНЕ.

График зависности квадрата периода осциловања од масе тега

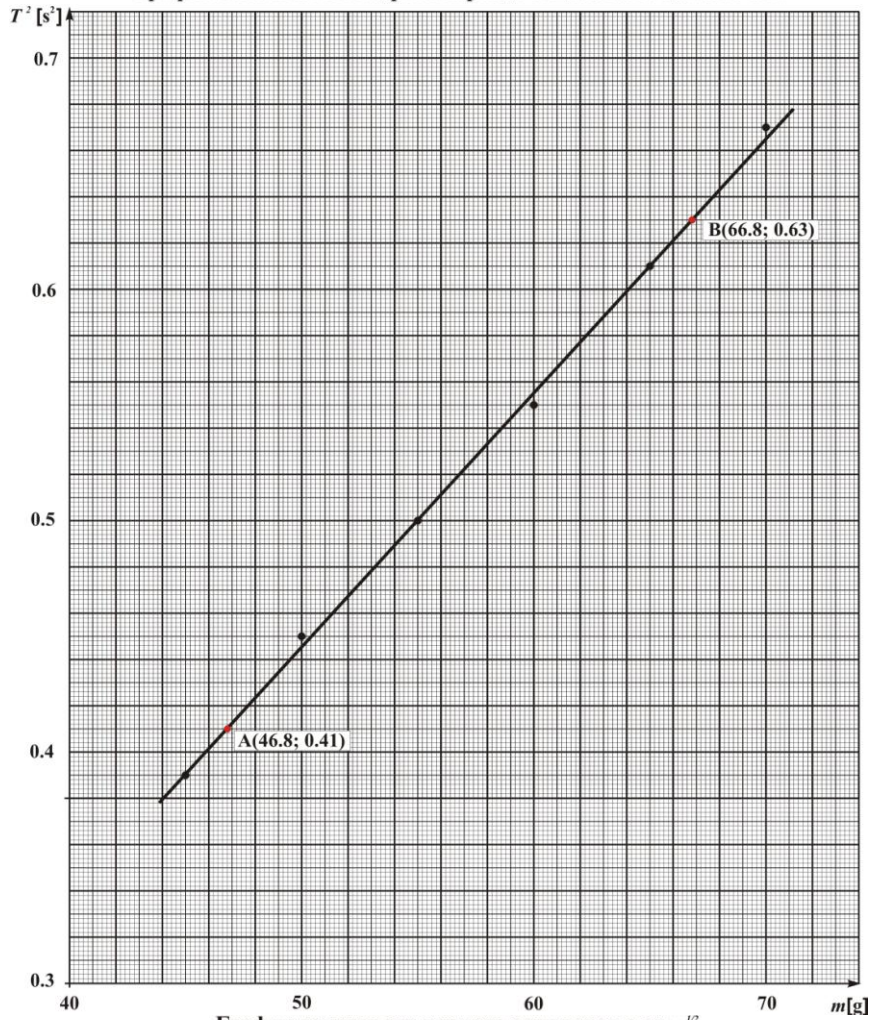

График зависности периода осциловања од $m^{1/2}$

